

Idea a myšlení

Vyhradme slovo „idea“ (které co možná očistíme od řady původně platónských a později všelijak upravovaných významových rysů) pro to, co k nám – pokud jsme náležitě připraveni – přichází, abychom byli inspirováni (tedy jako „nápad“), ale co nadále jakoby „vede“ naše další myšlení, pokud se vést necháme, a co nás tedy orientuje (resp. co nám umožňuje, abychom se orientovali) v dalším rozvažování, myšlenkovém projektování a dočasné nebo v některých případech třeba i značně dlouhodobé sledování některých myšlenkových strategií. Porozumění myšlenkám i vůbec myšlení druhých myslitelů zůstává politováníhodně na povrchu, pokud neporozumíme, kterými „ideami“ bylo jejich myšlení „vedeno“ a na které „ideje“ svým myšlením „reagovali“ (neboť reagovat lze – možná víc, než bychom si dovedli pod vlivem dosavadních myšlenkových tradice představit a dokonce jen připustit) právě svou myšlenkovou aktivitou. Kant se přiblížil tomuto chápání „ideje“ svou myšlenkou „regulativnosti“, jenže tuto regulativnost spojoval s „neměnností“. Pokud rozhodným způsobem skoncujeme s jakýmkoli zpředměťováním „idejí“, musí nám být jasno, že je nemůžeme ztotožňovat s žádnými „intencionálními koreláty“, a to nejen s nám dobře známými intencionálními objekty (předměty), ale také s intencionálními non-objekty, nepředměty, s nimiž máme ještě pramalou myšlenkovou zkušenost, ale které mají (alespoň v našem odhadu) v budoucnosti hrát úlohu neméně vynikající, než jakou hrály v minulosti při budování velkých filosofických systémů a druhotně dokonce v obecném způsobu myšlení. I když se možná někomu může zdát, že se nabízí ztotožnění „idejí“ s intencionálními nepředměty, byla by to hrubá chyba. Vztah mezi (ovšem příslušným) intencionálním nepředmětem, který je (bude) naším myšlenkovým „konstruktem“ (byť nového typu) na jedné straně a ideou (příslušnou), která by eventuelně byla naším intencionálním aktem za pomoci onoho intencionálního nepředmětu „míněna“, je mutatis mutandis jakousi obdobou vztahu mezi určitým intencionálním předmětem, který je rovněž naším myšlenkovým konstruktem, sloužícím k přesnějšímu zaměření našeho intencionálního aktu mínění nějaké skutečnosti, a onou skutečností, kterou nelze se žádným naším myšlenkovým konstruktem ztotožňovat. „Idea“ je jakousi „samostatnou skutečností“ (nebo přinejmenším jakousi „složkou“ či „větší“ nějaké rozsáhlejší samostatné skutečnosti, neboť o povaze „struktury“ nepředmětného světa, tj. světa nepředmětných skutečností, toho zatím víme jen velmi málo, a to nikoli pro jeho „nepoznatelnost“, nýbrž proto, že dosavadní způsob našeho poznávání a vůbec myšlení je pro jeho poznávání spíše překážkou než pomocí), ale v žádném případě naším výtvozem.

(Písek, 060620-1.)